

АЙРАПЕТЯН СЕРГО АРТУШЕВИЧ
Доктор филологических наук
г. Ленинакан (Гюмри), Арм.ССР, 21 декабря, 1952г.
Телефон/сотовый: (094) 411-228
E-mail: serhayr@mail.ru

ОБРАЗОВАНИЕ

1970-1974 гг.

Ленинаканский государственный педагогический институт им. М. Налбандяна, филологический факультет, диплом с отличием.

1981 г.

Аспирантура Института языка АН Арм.ССР.

УЧЕНАЯ СТЕПЕНЬ

1982 г.

доктор филологических наук
Институт языка АН Арм.ССР, кандидатская диссертация: "Подлежащее, сослагательное и проблемное предложение в описательно-повествовательных предложениях в грабаре".

2005 г.

Институт языка им. Гр. Ачаряна НАН РА, докторская диссертация: «Синтаксические модели классической грамматики».

УЧЕНОЕ ЗВАНИЕ

Профессор

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

1974-1976 гг.:

учитель армянского языка и литературы в школе села Красар Ашоцкого района.

1977-1981:

лаборант Ленинаканского государственного педагогического института им. М. Налбандяна,

1981-1989 гг.:

преподаватель кафедры армянского языка Ленинаканского государственного педагогического института им. М. Налбандянского.

1990-1995:

Декан филологического факультета Гюмрийского Государственного педагогического института им. М. Налбандяна.

1996 г.:

Начальник отдела образования Ширакской области.

1996-1999 гг.:

Доцент кафедры армянского языка, заведующий сектором журналистики ГГПИ им. М. Налбандяна.

2000г.:

Проректор по внешним связям и реформам ГГПИ им. М. Налбандяна.

2001-2006 гг.:

Заведующий кафедрой армянского языка ГГПИ им. М. Налбандяна.

2007-2017гг.:

Декан историко-филологического факультета ГГПИ им. М. Налбандяна.

1997-2019гг.: директор-учредитель Ширакского центра арменоведческих исследований НАН РА.
1998 г. по настоящее время: Главный редактор журнала "Научные труды" ШЦАИ НАН РА.

ОБЛАСТЬ НАУЧНЫХ ИНТЕРЕСОВ Историческая грамматика, история армянского языка, синтаксическая стилистика, синтаксис современного армянского языка.

ЧЛЕНСТВО

2003-2019 гг.: председатель Ученого совета Ширакского центра арменоведческих исследований НАН РА.

2019г. по настоящее время: член Ученого совета Ширакского центра арменоведческих исследований НАН РА.

2007-2015гг.: Член специализированного совета Института языка им. Г. Ачаряна НАН РА по языкознанию 019 при ВАК РА.

2014-2016 гг.: Член Высшего совета армянского языка при Министерстве образования, науки, культуры и спорта РА,

2016 г. по настоящее время: член Ученого совета Ширакского государственного университета.

НАГРАДЫ

2003 г.: Почетная грамота президента НАН РА,

2007 г.: Почетная грамота президента НАН РА,

2009 г.: Благодарственное письмо Президента РА,

2011г.: Почетная грамота президента НАН РА.

2012 г.: Золотая памятная медаль МОНКС РА,

2014 г.: Заслуженный деятель науки РА.

2017г.: Благодарственное письмо президента НАН РА.

2022г.: Благодарственное письмо президента НАН РА.

НАУЧНЫЕ ПУБЛИКАЦИИ

3 монографии, 1 методическое пособие, 70 научных статьи.

ЗНАНИЕ ЯЗЫКОВ

Армянский, русский, английский.

ИЗДАННЫЕ РАБОТЫ

МОНОГРАФИИ

1. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի շարադասությունը /5-րդ դար/, Եր., Գիտություն, 2005, 256 էջ: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/menagrutiunner/documents/001.pdf>
2. Հայրապետյան Ս., Հախվերդյան Լ., Վ. Աճեմյանը ժամանակակիցների հուշերում, Եր., «Արեգ» հրատ. 1997, 272 էջ: <https://opac.flib.sci.am/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=14042>
3. ԳՊՄԻ - 75. տարեգիրք, Խմբ. Ս. Հայրապետյանի, Գյումրի, Էլդորադո, 2009, 74 էջ:

4. ԳՊՄԻ - 80 պատմություն, Խմբ. Ս. Հայրապետյանի, Գյումրի, Էլդորադո, 2014, 104 էջ:

МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ

1. Հայրապետյան Ս., «Լեզու նախնեաց», Գրաբարի ուսումնամեթոդական ձեռնարկ Շիրակի հոգևոր դպրոցի համար, Գյումրի, 1994, 84 էջ:

НАУЧНЫЕ СТАТЬИ

1. Հայրապետյան Ս., Ուղիղ խնդրի շարադասությունը դասական գրաբարում, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1981, N 9, էջ 71-84: <https://arar.sci.am/dlibra-publication/40273/edition/36103/content>
2. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի պարզ նախադասության բաղադրիչների փոխդասավորության սկզբունքների մասին, Երիտասարդ լեզվաբանների III հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Ծաղկաձոր, 1982, էջ 18-19:
3. Հայրապետյան Ս., Գլխավոր անդամների դիրքային հարաբերակցությունը գրաբարում, «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 1982, N 1, էջ 193-204: http://ysu.am/files/20S-Hayrapet_yan.pdf
4. Հայրապետյան Ս., Գրաբարում շարադասության ոճական արժեքի մասին, Երիտասարդ լեզվաբանների IV հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., 1984, էջ 40-41:
5. Հայրապետյան Ս., Ենթակայի, ստորոգյալի և ուղիղ խնդրի շարադասությունը գրաբարի (V դար) պատմողական նախադասություններում, «Լեզվի պատմության հարցեր», պր 2, Եր., 1985, էջ 59-169:
6. Հայրապետյան Ս., Կրկնակի ուղիղ խնդիրներով գրաբարյան բայական կառույցները և դրանց ուսուցումը բուհում, ԳՄԻ 50-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Լենինական, 1985, էջ 42-43:
7. Հայրապետյան Ս., Մայրենիի մաքրության համար, «Գրական թերթ», Եր., 1985, 14, 0,25 մամուլ:
8. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի դասավանդման արդիական խնդիրները բուհում, «Լեզվի ուսուցման հարցեր» հանրապետական գիտամեթոդական երրորդ կոնֆերանսի զեկուցումների թեզիսներ, Եր., 1986, էջ 19-21:
9. Հայրապետյան Ս., Ուսանողական գիտական աշխատանքի կատարելագործման խնդիրները հայոց լեզվի ուսուցիչների մասնագիտական նախապատրաստման տեսանկյունից (ռուսերեն), «Ուսուցիչների պատրաստման արդիական խնդիրները» համաժողովական գիտաժողովի նյութեր, Լենինական, 1987, էջ 4-6:
10. Հայրապետյան Ս., Բնագրի կազմության մեջ դետերմինանտների դերի մասին (ռուս.), Երիտասարդ լեզվաբանների հանրապետական VI գիտաժողովի նյութեր, Եր., 1988, էջ 139-140:
11. Հայրապետյան Ս., Մելքոնյան Ս., Ջեղչված միավորով գոյականական կապակցություններ, ԳՊՄ-ի գիտական աշխատություններ, Եր., 1993, էջ 98-109:
12. Հայրապետյան Ս., Հայերենի շարահյուսությունը պատմական քերականության հայեցակետից, ԳՄԻ 60-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր (զեկուցումների հիմնադրույթներ), Գյումրի, 1994, էջ 83-85:
13. Հայրապետյան Ս., Մելքոնյան Ս., Հ. Թումանյանը և հայերենի պատմության մի քանի հարցեր, ԳՄԻ 60-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր (զեկուցումների հիմնադրույթներ), Գյումրի, 1994, էջ 91-95:

14. Հայրապետյան Ս., Բայի բաղադրյալ ժամանակաձևով գրաբարյան մի կառույցի շարադասության մասին, Վանաձորի մանկավարժական ինստիտուտի գիտական նստաշրջանի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Վանաձոր, 1995, էջ 74-75:
15. Հայրապետյան Ս., Գրաբարյան տարրը Գյումրու ժամանակակից խոսվածքում, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» հանրապետական 2-րդ գիտաժողովի զեկուցումների թեզիսներ, Գյումրի, 1996, էջ 31-33:
16. Հայրապետյան Ս., Թե ուզում ես երգդ լսեն, «Գրական թերթ», Եր., 1997, N 7, 0,4 մամուլ:
17. Հայրապետյան Ս., 18-ի Մայիսի պատմական խորհուրդը, Մայիսյան հերոսամարտերի և 1-ին Հանրապետության 80-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 1998, էջ 56-62:
18. Հայրապետյան Ս., Հայերենի անցողական կառույցների շարադասության մի քանի հարցեր, Երևան, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1998, հ. 1, էջ 96-110: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/gitas-hkhatutiunner/titul /titylni%201998.pdf>
19. Հայրապետյան Ս., Պեսպիսությունը հին հայեենում, ԳՄԻ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 1998, էջ 60-61:
20. Հայրապետյան Ս., Հայերենի շարադասության ոճական հնարավորությունների շուրջ, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Եր., 2000, հ.3, էջ 92-99: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2000.html
21. Հայրապետյան Ս., Գյումրու արդի լեզվավիճակի քննության շուրջ, ՇՊՄԺ չորրորդ հանրապետական գիտաժողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Գյումրի, 2000, էջ 50-51:
22. Հայրապետյան Ս., Ոճական շրջումը գրաբարում, ԳՊՄԻ տարեկան գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2000, էջ 73-80:
23. Հայրապետյան Ս., Կրավորական կառույցի հիմնաբաղադրիչների փոխդասավորությունը հայերենում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2001, հ. 4, էջ 62- 69: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2001.html
24. Հայրապետյան Ս., Հատուկ հնչերանգով նախադասությունների շարադասական կաղապարները դասական գրաբարում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2002, հ. 5, էջ 40-48: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2002.html
25. Հայրապետյան Ս., Ժամանանակակից բուհում գրաբարի ուսուցման մեթոդների մասին, «Ժամանակակից գիտական պրոբլեմների ուսումնասիրությունը բուհերում», հ. 4, Գյումրի, 2002, էջ 23-25:
26. Հայրապետյան Ս., Հարցական նախադասությունների շարադասական կաղապարները գրաբարում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2003, հ. 6, էջ 26-36: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2003.html
27. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բացականչական նախադասությունը և նրա շարադասական կաղապարները, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2004, հ. 7, էջ 98-105: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2004.html
28. Հայրապետյան Ս., Անվանական անդեմ նախադասությունների շարադասությունը գրաբարում, «Կանթեղ», «Ասողիկ» հրատ., 2004, N 4, էջ128-132: <https://arar.sci.am/-dlibra/publi cation/182450>
29. Հայրապետյան Ս., Դասական գրաբարի բնության խնդիր բայական լրացումների շարադասության հարցի շուրջ, Բանբեր Երևանի համալսարանի, 2004, N 3, էջ 36-43: http://www.ysu.am/files/04S_Hayrapetyan.pdf

30. Հայրապետյան Ս., Եղանակիչ բայով նախադասությունների շարադասությունը 5-րդ դարի հայ մատենագրության լեզվում, «Նոր դար» համահայկական հանդես, 2004, N 4, էջ 125–128:
31. Հայրապետյան Ս., Թումանյանի քառյակները նորովի մեկնաբանությամբ, «Գրական թերթ», 2004, 38, 0.5 մամուլ:
32. Հայրապետյան Ս., Ներգործական նախադասություններ շարադասության կաղապարման հարցի շուրջ, ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտում «Մաշտոցյան գրերի 1600-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր», Եր., 2005, էջ 68-75: [https://tert.nla.am/archive/NLA%20A MSAGIR/Nor-Dar%20Yerevan/2004\(4\).pdf](https://tert.nla.am/archive/NLA%20A%20MSAGIR/Nor-Dar%20Yerevan/2004(4).pdf)
33. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բայական անդեմ նախադասությունների շարադասությունը, «Էջմիածին» պաշտօնական ամսագիր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան Մայր աթոռոյ ս. Էջմիածնի, 2005, յունուար, էջ 88-90: [https://tert.nla.am/archive/HGG-%20AMSA GIR/echmiadzin-vagharshapat/2005/2005\(1\).pdf](https://tert.nla.am/archive/HGG-%20AMSA%20GIR/echmiadzin-vagharshapat/2005/2005(1).pdf)
34. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի չեզոք կառուցվածքի նախադասությունների շարադասության հարցի շուրջ, Հայոց գրերի ստեղծման 1600-ամյակին նվիրված հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2005, էջ 153-157:
35. Հայրապետյան Ս., Խաչատրյան Լ., Թոսունյան Գ. Գրաբարի դասագիրք, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2005, N 1, էջ 222-224: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/43069/edition/38585>
36. Հայրապետյան Ս., Պարագայով կառույցների շարադասական կաղապարները գրաբարում, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, 2005, 3, էջ 65-77: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/43114/edition/38626/content>
37. Հայրապետյան Ս., Շարունակվող երթ, ՇՊՄԺ յոթերորդ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2007, էջ 3-6: http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/shp_mzh/2007/7%20gitagoxovi%20nyuter.pdf
38. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բուհական ուսուցման հարցեր, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2008, հ. 11, էջ 153-157: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2008.html
39. Հայրապետյան Ս., Գյումրու արդի խոսվածքը, ՇՊՄԺ ութերորդ միջազգային գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2010, էջ 265-278: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/shpmzh/2010/8%20gitagoxovi%20nyuter.pdf>
40. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի նախադասության հնչերանգային տիպերի ուսուցումը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2010, հ. 13, էջ 108-114: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2010.html
41. Հայրապետյան Ս., Միակազմ նախադասությունների ուսուցումը գրաբարի բուհական դասընթացում, ՀՀ Անկախության 20-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2010, էջ 31-34:
42. Հայրապետյան Ս., Բնության խնդիրների դիրքային բաշխման օրինաչափությունները գրաբարում, Հր. Աճառյանի ծննդյան 135-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 2011, էջ 172-188:
43. Հայրապետյան Ս., Գրիգոր Մագիստրոսը եւ Անիի երաժշտական մշակույթը /«Անին միջնադարյան Հայաստանի քաղաքական և քաղաքակրթական կենտրոն/, միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան, 2011, էջ 61- 64:
44. Հայրապետյան Ս., Շիրակի Հայագիտականը, «Լեզվաշխարհ», թիվ 2, Երևան, 2011, էջ 34-39:

45. Հայրապետյան Ս., Խոսվածքի երեկն ու այսօրը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2012, հ. 14, էջ 73-79: <http://www.shirakcenter.sci.am/11-2011.html>
46. Հայրապետյան Ս., Հայերենի կրավորական կառույցը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2014, հ. 17, էջ 142-151: <http://www.shirakcenter.sci.-am/11-2014.html>